ASAYİŞ VE GÜVENLİK

KAMU GÜVENLİĞİNİ TAMAMLAYICI MAHİYETTE BİR UNSUR OLARAK ÖZEL GÜVENLİK VE VAN İLİNE OLASI KATKILARI

Çağlar ÇİÇEK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Van Güvenlik Meslek Yüksekokulu, 65080, Van
E-posta: caglarcicek@yyu.edu.tr

Özet: Güvenlik, insanoğlunun yaşamından günümüze kadar önemli bir yer tutmuş ve bir ihtiyaç olarak varlığını devam ettirmektedir. Geniş bir çerçevede ele alınabilecek olan güvenlik kelimesinin önüne eklenen kamu güvenliği daha toplumsal ve bütüncül bir yaklaşımı ele almaktadır. Toplumsal yaşamın sağlıklı işleyebilmesi içim bireysellikten çok toplumsal bir işleyişe ihtiyaç duyulmaktadır. Devlet, kamu güvenliğini sağlama ve devam ettirme görevini kolluk kuvvetleri aracılığıyla sürdürmektedir. Özel güvenlik kolluğu da kamu güvenliğini tamamlayıcı bir unsur olarak görev yapmaktadır. Kolluğun görünür olması suç işlenmesinin önlenmesi bakımından önemli bir husustur. Suç işlenmesinin önlenmesi kapsamında, bütün kolluk kuvvetlerinden faydalanmak, etkili ve verimli kullanmak gerekmektedir. Günlük yaşamın olağan bir şekilde idame ettirilmesi, vatandaşın güven ve huzur içerisinde yaşamını devam ettirmesi açısından kolluk personelinin resmi unsurlarını daha görünür kılmak önem arz etmektedir. Bu çalışmada; nitel araştırma yöntemi kullanılarak, 5188 Sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun çerçevesinde, özel güvenlik hizmet ve görevlerini tanımlamak ve Van ilindeki özel güvenlik sektörünün istatistiki bilgilerinden istifade edilerek, özel güvenlik personelinin istihdamını artırmaya yönelik öneriler öne sürmek amaçlanmıştır. Çalışmada; Van ilinde özel güvenlik personelinin istihdamının artırılmasının genel güvenliğe katkı sağlayacağı ve aynı zamanda genel kolluk kuvvetlerinin asli işi olan suç işlenmesinin önlenmesine ve görünür olmasına katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Güvenlik, Kamu güvenliği, Özel güvenlik, Suç işlenmesinin önlenmesi

PRIVATE SECURITY AS A COMPLEMENTARY ELEMENT TO PUBLIC SAFETY AND ITS POSSIBLE CONTRIBUTIONS TO VAN PROVINCE

Abstract: Security has had an important place in the life of human beings and continues to exist as a need. Public security, which is added in front of the word security, which can be considered in a broader framework, deals with a more social and holistic approach. In order for social life to function properly, a social function rather than individuality is needed. The state carries out its duty to ensure and maintain public safety through law enforcement. Private security law enforcement also serves as a complementary element to public security. Visibility of law enforcement is an important issue in terms of preventing crime. Within the scope of preventing crime, it is necessary to make use of all law enforcement forces and to use them effectively and efficiently. It is important to make the official elements of the law enforcement personnel more visible in order to maintain the daily life in a normal way and for the citizens to continue their lives in safety and peace. In this study, by using the qualitative research method, it is aimed to define private security services and duties within the framework of the Law No. 5188 on Private Security Services and to propose suggestions for increasing the employment of private security personnel by making use of the statistical information of the private security sector in Van. In the study, it has been concluded that increasing the employment of private security personnel in the province of Van will contribute to the general security and also contribute to the prevention and visibility of crime, which is the main job of the general law enforcement officers.

Keywords: Security, Public safety, Private security, Prevention of crime

1. Giriş

Güvenlik ihtiyacı geçmişten bugüne kadar önemli bir ihtiyaç olarak süre gelmiştir. Geniş bir alanı kapsayan güvenlik olgusu, hayatın doğal akışının devam edebilmesi adına hayati derecede önem arz etmektedir. Bilindiği üzere Maslow, ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisinde insanların temel gereksinimlerini belirli bir aşama sırasına göre beş basmakta açıklamış ve güvenlik ihtiyacına ikinci basamakta yer vermiştir. Bu çerçevede, güvenlik bireyin ve toplumun en temel ihtiyaçlarından biridir. Güvenlik hizmetlerinin birçoğu devletler tarafından yerine getirilmektedir. Ancak artık günümüzde güvenlik hizmetleri devlet tekelinden çıkarak çoklu güvenlik sistemi kapsamında özel güvenlik hizmetleri kapsamında da yerine getirilmektedir.

İlk örneklerine 1800'lü yılların ortasında rastlanılan özel güvenlik hizmetlerinin artık iyice yaygınlaştığı görülmektedir. Güvenliğin çeşitlenmesi (gıda, çevre, sağlık, birey, trafik mal güvenliği) güvenliğin sağlaması zorunluluğu, yaşanan değişim ve dönüşüm ile birlikte dünyanın birçok ülkesinde ve Türkiye'de özel güvenlik hizmetlerinin yaygınlaşmasına sebebiyet verdiği ifade edilebilir. Devlettin ana görevlerinden biri olan toplumsal düzeni sağlama faaliyetleri, özünde kolluk görevlilerince yerine getirilmektedir. Türkiye Cumhuriyet Devleti de anayasası ile güvenliği sağlama görevini kendisine yani devlete vermiştir Buna ilişkin olarak; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 5. maddesinde, "kişilerin ve toplumun huzur, refah ve mutluluğunu sağlamak" görevi açık olarak devlettin görevi olarak düzenlenmiştir.

Türkiye'de güvenliği sağlamak ve devam ettirme görevi, genel kolluk kuvvetleri ile tamamlayıcı mahiyette özel güvenlik kolluğuna verilmiştir. Kamu güvenliğini tamamlayıcı mahiyette görev yapmakta olan özel güvenlik kolluğu, güvenliğin sağlanmasında önemli bir paydaştır. Özel güvenlik kolluğu, bireysel güvenlik ile beraber toplumsal güvenliğe ciddi katkılar sağlamaktadır. Özel güvenlik kolluğunun faaliyet alanları, günümüzde gözle görülür bir şekilde artmıştır. Özel güvenlik hizmetleri; sokak, cadde, sahil gibi kamusal alanlar ve genel kolluğun denetim ve gözetiminde bulunan yerler hariç olmak üzere birçok alanda faaliyet yürütmektedir. Özel güvenlik sektörünün hizmet verdiği alanların artması ile de beraber bu alanda sertifikalı özel güvenlik sayısında ve çalışan sayısında her geçen gün artış olduğu gözlemlenmektedir. Van ilinde de hizmet vermekte olan özel güvenlik kolluğu, sertifikalı özel güvenlik sayısına oranla çalışan kişi sayısının az olduğu Van İl Emniyet Müdürlüğü'nden alınan resmi kayıtlarda göze çarpmaktadır.

Çalışmada; nitel araştırma yöntem teknikleri kullanılarak, 5188 Sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun çerçevesinde, özel güvenlik hizmet ve görevlilerini tanımlamak ve Van ilinde özel güvenlik sektörünün istatistiki bilgilerinden istifade edilerek, özel güvenlik personelinin istihdamını artırmaya yönelik öneriler öne sürmek amaçlanmıştır. Bu çalışmanın önemi; Van ilinde özel güvenlik personelinin istihdamını artırmaya, genel güvenliğe katkı sağlamaya ve bu vesile ile de genel kolluk kuvvetlerinin asli işi olan suç işlenmesinin önlenmesine ve görünür olmasına katkı sağlamaktır.

2. Kavramsal Çerçeve

Çalışmanın bu bölümünde; güvenlik, kamu güvenliği, genel kolluk, özel güvenlik kavramları açıklandıktan sonra özel güvenliğin kolluk içindeki yeri tanımlanmaya çalışılacaktır.

2.1. Güvenlik ve Kamu Güvenliği Kavramı

Canlılar, öncelikli olarak varlığını sürdürme ve muhafaza etme çabasındandır. Varlığını koruma ve devam ettirme çabası, insanlar için de geçerli olmakla beraber devletler içinde geçerlidir. Bu açıdan baktığımızda, varlığını idame ettirme ve koruma, güvenlik kavramının ana temasını oluşturmaktadır. Güvenlik kelimesi, köken olarak, Latince "securus" (ön ekten oluşan birleşik bir sıfat) kelimesinin ön

eki olan -se- (without) ve –cura- (care: freefrom danger) tehlikeden uzak anlamına gelecek şeklinde İngilizce 'ye security şeklinde türemiştir (Dempsey, 2010:2). Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğüne göre güvenlik: "toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilme durumu, emniyet" şeklinde tanımlanmıştır. Güvenlik kelimesi, gündelik yaşamın içerisinde sıkça yer alan ve uluslararası alanda da kendi dili içerisinde yaygın olarak kullanılan bir kavramdır. Ancak buna rağmen çeşitli sebeplerden dolayı güvenlik kavramı üzerine uzlaşı sağlayacak şekilde bir tanım yapılamamaktadır (Bilgin, 2010: 76). Zira gelişmiş ülkelerde insani yaşam için gerekli olan barınma, yiyecek ve su gibi ihtiyaçlar ile insan kendini güvende hissederken, gelişmekte olan veya gelişmemiş ülkelerde güvenliğin tanımı yapılırken geniş ve çok boyutlu olmasından dolayı farklılık gösterdiği (Ağır, 2015: 79-80) ifade edilmektedir. Kapsamın genişlemesi ile birlikte güvenlik, sadece belirli bir alan içinde değil aynı zamanda birçok kavramla beraber uluslararası bir boyut kazanarak genel bir ifade olarak kullanılmaktadır (Sancak, 2013:132). Uluslararası arenada yaşanan değişim ve dönüşüm, kavramsal olarak güvenlik algılanmasında değişiklikler meydana getirse de güvenliğin önemi hiçbir zaman değişmemiştir.

Güvenlik kelimesinin önüne eklenen kamu kelimesi ile oluşturulan kamu güvenliği daha toplumsal ve bütüncül bir yaklaşımı ele almaktadır. TDK'ya göre kamu kavramı; "halk hizmeti gören devlet organlarının tümü, bir ülkedeki halkın bütünü, halk, amme" şeklinde açıklanmıştır. Daha bütüncül bir yaklaşım olan kamu güvenliği kavramı, güvenlik kavramına göre daha dar kapsamlıdır. Ayrıca ifade etmek gerekir ki kamu güvenliğini sağlama görevi devlette aittir. Zira Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 5. maddesi; ''Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır" şeklinde ifade ile güvenliği sağlama görevini kendisine yani devlette atfettiği görülmektedir. Kamu güvenliğini devletin sağlaması gerekliliğinin sonucu olarak ise, kamu güvenliği artık yerini kamu hizmetine bırakmaktadır. Devlet ise bu hizmettin önemli bir kısmını kolluk marifetiyle yerine getirmektedir. Türkiye de kolluk çoklu bir sistem içerisinde; genel kolluk başta olmak üzere, yardımcı kolluk ve özel kolluktan oluşmaktadır.

2.2. Özel Güvenlik Kavramı, Özel Güvenliğin Kolluk İçindeki Yeri ve Önemi

Literatürde, özel güvenlik kavramı ile ilgili birçok açıklama bulunmasına rağmen üzerinde uzlaşı sağlanan ortak bir tanımlama bulunmamaktadır. Özel güvenlik hizmet sektör alanının her geçen gün artması farklı kavramsal yaklaşımlara sebebiyet vermiş ve bu durumda genel geçer kavramsal bir tanımlama yapılmasını güçleştirmiştir (Shearing, 1995: 195). Bu açıdan bakıldığında özel güvenlik kavramına ortak bir tanımından ziyade farklı yaklaşımlar olduğu ifade etmek mümkündür.

Özel güvenlik, meşru hukuk kapsamında genel kolluk kuvvetlerinden ayrı olarak bilhassa özel alanlarda yapılan güvenliği sağlama ve koruma görevidir (Kakalik ve Wildhorn, 1971: 34). Özel güvenlik kavramına ilişkin başka bir tanımlama da ise; belirli kişilerin özel kaygılarının ön plana çıktığı durumlarında, özel mülkiyet varlıklarının korunması için kamu hukuku tarafından belirli yetkiler ile donatılan ve güvenlik endişelerine yanıt vermesi beklenen uygulama (Charles, 2010: 4) olarak ifade edildiği görülmektedir. Yine farklı bir tanımlamada ise; görevi özel bir kanun ile belirlenen, görevli olduğu zaman ve alanda güvenliği sağlayan, suçun önlenmesi görevi yanında işlenmiş olan bir suçun failini ve olay yerini muhafaza ederek genel kolluğa teslim eden bir kolluk türü (Mil, 2004: 118) olarak ifade edilmiştir. Bu tanımlamalardan hareketle özel güvenlik; genel kolluk kuvvetlerinden ayrı olarak faaliyet yürüten, önleyici kolluk faaliyetlerinin yanı sıra kısıtlı da olsa adli kolluk hizmetinde bulunan, özel koruma ve güvenlik hizmeti alanında ''özel'' bir güvenlik hizmeti veren bir kolluk çeşidi olarak ifade edilebilir.

Türkiye'de özel güvenliğin kolluk içindeki yerine bakıldığında 5188 Sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un birinci maddesini referans almak gerekmektedir. Bahse konu kanunun ilk maddesi ''kamu güvenliğini tamamlayıcı mahiyetteki özel güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin esas ve usulleri belirleme'' olarak hüküm altına alınmıştır. 5188 Sayılı Kanun'un amacı kapsamında, özel güvenliğin kamu güvenliğini tamamlayıcı bir unsur olduğu dikkat çekmektedir. Kamu güvenliğini sağlama ve devam ettirme görevi özünde genel kolluktadır. Bu bağlamda, genel kolluk kuvvetleri ile yardımcı mahiyette görev yapan özel güvenlik kolluğu arasında birtakım farklılıklar bulunması doğaldır. Genel kolluk; iç güvenliği sağlama kapsamında, ülkenin coğrafi sınırları içinde, kamunun güvenliğini, esenliğini, huzurunu bireyden topluma her alanda sağlayan ve devam ettirme çabasında olan kolluk birimidir. Özel güvenlik kolluğu ise, belirli bir alan içerisinde, kendi sınırlıklarında, kanunla belirlenmiş alanlarda görev yapan kolluktur (Gözler, 2009: 493). Özel güvenlik kolluğu; genel kolluk görevlileri dışında kalan, kendine özgü hukuki mevzuatı ile görev alan ve kapsamı belirlenen, özellikle can ve mal güvenliğini bir özel hizmet olarak veren, önleyici (idari) bir kolluk birimidir. Yapılan tanımlamalarda "özel" kavramına vurgu yapıldığı görülmektedir. Bu vurgu kapsamında, devlet tekelinde bulunan güvenlik hizmetlerinin bir kısmının özelleşmesinin kastedildiği öne sürülebilir. Ancak her ne kadar devlet tekelinde olan bir kısım güvenlik hizmetleri özel güvenlik şirketlerince yerine getirilse de son zamanlarda kamuya açık alanlarında (hastane, havalimanı vb.) ve devlete ait resmî kurumlarda (adliye, kamu bankaları, il göç idareleri, müzeler vb.) özel güvenlik hizmetlerinin verildiği görülmektedir. Birçok alanda faaliyet göstermekte olan özel güvenlik kolluğu, kamu güvenliğinin sağlanmasına ve devam ettirilmesine katkı vermektedir. Türkiye'de özel güvenlik kolluğunun hizmet verdiği alanların genişliği ve sektörün büyüklüğü göz önüne alındığında, güvenliği sağlama noktasında önemli bir yer tuttuğu söylenebilir.

3. Kolluk Faaliyetleri Kapsamında Suç İşlenmesinin Önlenmesi

İnsanların birlikte yaşaması toplum düzenine ihtiyaç duyulmasının sonucu olarak toplumsal düzenin sağlıklı, huzurlu ve güvenli bir şekilde yürütülmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. İhtiyaçların giderilebilmesi için toplum daima bir düzene kurallara ihtiyaç duymuş ve bunun sağlanabilmesi adına da bir otoritenin varlığını kabullenmiştir (Kıratlı, 1973: 27). Otorite denilen varlığın zamanla birtakım unsurları da barındırarak devlete dönüşmesi ve devletlerin de meydana gelmesi ile birlikte yeni bir işleyiş ortaya çıkmıştır. Devlet aygıtı iç ve dış güvenliği tesis etme sonrasında kurulan düzeni devam ettirmek veya bozulan düzeni yeniden inşa etmek için oluşturduğu teşkilatlanmayı kolluk olarak tanımlanmış ve çeşitlendirilmiştir (Yenisey ve ark., 2004: 45). Esas itibari ile düzen tesis etme, düzeni devam ettirme veya bozulan düzeni yeniden tesis etme faaliyetleri kolluğun ana faaliyetleri arasında gösterilebilir.

Modern devletin ortaya çıkması bir takım yeni unsurları ve yaklaşımları da berberinde getirmiştir. Konuya ilişkin olarak modern devleti Weber, "kuralların uygulanmasında fiziksel şiddet kullanımı yasal olarak kendi tekelinde bulunduran düzenli bir sistem" (Weber, 1995: 94) olarak ifade etmiştir. Zor kullanma tekelini elinde bulunduran modern devlet bu işleyiş için bir teşkilatlanmaya ihtiyaç duymaktadır. Modern devlet, bu teşkilatlanmayı, sistemin oluşumunu, bireysel ve toplumsal düzeninin sağlanmasını kolluk faaliyetleri vasıtasıyla yerine getirilmektedir (Özgür, 2019: 99). Güvenliği tesis etmede önemli bir güç olan kolluk, modern devletin varlığını devam ettirebilmesi için önemli bir yer tutmaktadır. Zira vatandaşın temel hak ve özgürlüğünün korunması durumunda ancak güvenli, huzurlu ve sağlıklı işleyen bir sistemden bahsedilebilir.

Kolluğun faaliyetlerini anlayabilmek için ana hatları ile kolluğun ne olduğuna da bakmakta fayda olacaktır. Kolluk; genel kamu güvenliğini sağlama, halkın rahat ve huzurunu temin etme ve daha önceden belirlenmiş olan yasaları ihlal edilmesini önleme ve ihlal edilmesi durumunda ise suça ilişkin geçerli delilleri adli birimlere teslim eden birimdir (İlhan, 2015: 35). Bu durumda kolluğu; kendisine verilen meşru hukuk kuralları çerçevesinde düzenin tesisi ve devamını sağlayan, suç işlenmesine mani olan, suç

işlendikten sonra ise duruma ilişkin fail ve fiilleri adli mercilere teslim eden teşkilatlanma olarak tanımlanabilir. Kolluk faaliyetlerini iki ana başlıkta incelediğimizde adli kolluk ve idari kolluk (önleyici kolluk) olarak ayırmak mümkündür. Çalışmanın özünü oluşturan özel güvenlik kolluğu, önleyici kolluk faaliyetleri kapsamında görev yapmakta olan bir hizmet birimidir. Kolluğun iki ana görevi olsa da öncellikle suç işlenmesinin önlenmesi kapsamında ifa ettiği önleyici kolluk görevi en baştan düzeninin bozulmaması için önemli bir faaliyettir. İşin özü kolluk faaliyetlerinin esas görevi, önleyici kolluk tedbirleri ve çalışmaları ile suç işlenmesinin önlenmesidir.

Günümüzde suç işlenmesinin önlenmesi kapsamında birtakım teoriler mevcuttur. Suç önleme teorileri kapsamında, suç işleme kastının ana özelliği kişisel faktörler olarak ifade edilebilirken, suçun oluşmasına zemin sağlayan genetik, psikolojik, sosyolojik ve çevresel faktörleri de suç teorisi olarak ifade edilebilir. Suç olgusu, potansiyel olarak suç işleme gayesi olan suçlunun mevcut bir durumdan faydalanmasıdır. Bu çerçevede suç işleme potansiyeli olan kişi, çevresel ve potansiyel fırsatları kendi lehine kullanmaya çalışır. Suç işlenmesinin engellenmesi yollarından olan suç işlemeyi önlemeye ilişkin tedbirler almak ve boşluğu ortadan kaldırmak gerekmektedir (Erbuğa, 2010: 594-595). Esas itibari ile suç önleme, suç oluşmadan önceki aşamada yapılan faaliyet ve müdahaledir.

Suç önleme modellerinin konuya ilişkin yaklaşımı, toplumda suç işlenmesi tehdidini bertaraf etme ya da azaltma ve sonucunda bireyden topluma güvenlik duygususun güçlendirilmesidir. Suç işlenmesinin önlenmesinde, fiziksel ve sosyal ortamları güvenli hale getirmek ve suç işleme potansiyelini minimize etmek esas gaye olmalıdır (Kızmaz, 2019: 287-288). Duruma önceden müdahil olma yani suç işleme potansiyelini ortadan kaldırmak için kolluk ve kolluk faaliyetleri gerekmektedir. Suç işlenmesinin önlenmesi, suç teşebbüsü oluşmadan önce alınan önleyici tedbirlerdir. Bu çerçevede, kolluğun görünür olması suç işlenmesinin engellenmesine yönelik tedbirlerden birisidir.

İdari veya önleyici kolluğun yapmış olduğu görev, proaktif yani suç önleme odaklıdır. Suç işlenmesinin engellenmesine yönelik alınan tedbirler, gerekli önlemlerin alınarak suçun oluşmasına mâni olmaktır (Aydın, 2014:82). Kamu düzeni ve esenliğinin sağlanması ve devamı vatandaşın rahat huzurlu bir ortamda yaşamasına zemin hazırlamaktadır. Güvenli ve huzuru bir ortamda, hayatın olağan akışında seyreder, ticaret, ekonomi, sosyal hayat sağlıklı bir şekilde işler. Bu açıdan, toplumun sağlıklı işleyebilmesi adına suç işlenmeden önce alınan tedbirler hayati bir rol oynar. Suç işlenmesinin önlenmesi sadece bir suç önleme veya suçla mücadele stratejisi değil aynı zamanda bir kenttin sağlıklı işleyebilmesi adına önemli bir meziyettir.

3.1. Özel Güvenlik Kolluğunun Suç İşlenmesinin Önlenmesine Katkısı

Özel güvenlik kolluğuna görev ve yetki veren 5188 Sayılı Kanun'un özüne bakıldığında, esas görevin önleyici (idari) faaliyet olduğu dikkat çekmektedir. Bahse konu Kanun'un 7. maddesi özel güvenlik görevlilerinin görev ve yetkilerini sayma yöntemi ile tek tek belirlemiştir.

Bunlar; ''koruma ve güvenliğini sağladıkları alanlara girmek isteyenleri duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme,

Toplantı, konser, spor müsabakası, sahne gösterileri ve benzeri etkinlikler ile cenaze ve düğün törenlerinde kimlik sorma, duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme,

Ceza Muhakemesi Kanununun 90 ıncı maddesine göre yakalama,

Görev alanında, haklarında yakalama emri veya mahkûmiyet kararı bulunan kişileri yakalama ve arama,

Yangın, deprem gibi tabiî afet durumlarında ve imdat istenmesi halinde görev alanındaki işyeri ve konutlara girme,

Hava meydanı, liman, gar, istasyon ve terminal gibi toplu ulaşım tesislerinde kimlik sorma, duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme,

Genel kolluk kuvvetlerine derhal bildirmek şartıyla, aramalar sırasında suç teşkil eden veya delil olabilecek ya da suç teşkil etmemekle birlikte tehlike doğurabilecek eşyayı emanete alma. h) Terk edilmiş ve bulunmuş eşyayı emanete alma,

Kişinin vücudu veya sağlığı bakımından mevcut bir tehlikeden korunması amacıyla yakalama,

Olay yerini ve delilleri koruma, bu amaçla Ceza Muhakemesi Kanununun 168 inci maddesine göre yakalama,

Türk Medeni Kanunu'nun 981 inci maddesine, Borçlar Kanunu'nun 52 nci maddesine, Türk Ceza Kanununun 24 ve 25 inci maddelerine göre zor kullanma'' olmak üzere (k) bendine kadar düzenlenmiştir.

7. madde kapsamında 11 bent halinde sayılan yetkilere bakıldığında, özünde önleyici faaliyetler yani idari kolluk faaliyetleri olduğu dikkat çekmektedir. Bu bağlamda özel güvenlik kolluğu önleyicilik çerçevesinde görev yapmaktadır. Kamu güvenliğini tamamlayıcı mahiyette görev yapmakta olan özel güvenlik kolluğunun felsefesinde önleyici kolluk görevi olduğu ifade edilebilir. Özel güvenlik hizmet sektörü dünyada geliştiği gibi Türkiye'de de gelişmektedir. Türkiye'de özel güvenlik sektörü her geçen gün büyümekte ve 5188 Sayılı Kanun çerçevesinde, birçok alanda hizmet vermektedir. Suç işlenmesinin önlenmesinde kolluğun görünür olması bir caydırıcılık tedbiridir. Genel kolluğun esas görevi olan suç işlenmesinin önlenmesine dönebilmesi veya daha aktif görev yapabilmesi ile özel güvenlik kolluğundan daha aktif faydalanma arasında bağ olduğu öne sürülebilir. Zira günümüzde özel güvenlik kolluğu gerek kamuda gerekse de özelde istihdam edilmektedir. Özel güvenlik kolluğunun mevzuatta uygun olarak istihdam edilmesi ve istihdamının artırılması genel kolluk kuvvetlerinin ana görevine yani önleyici kolluk görevine daha fazla yoğunlaşmasına fırsat verecektir. Çünkü özel güvenlik kolluğu, genel kolluğun yükünü hafifletecek ve sayısal olarak artacak olan genel kolluk görevlisi daha fazla görünür olmaya ve suç işlenmesinin önlenmesine odaklanacaktır. Bu çerçevede, özel güvenlik kolluğunun alanda görev yapması iki yönlü etki ortaya çıkaracaktır. İlki özel güvenlik personelinin suç önlemesine katkısı, ikinci olarak ise genel kolluğun daha aktif ve görünür olması sonucunu doğuracaktır.

3.2. Van İli Özel Güvenlik Sektörüne İlişkin Sayısal Veriler, Van'da Özel Güvenlik Personelinin Güvenliğe Olası Katkıları ve İstihdamı

Van Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü'ne 19/09/2022 tarihli ve E-75548883-622.03-257891 sayılı yazı ile talepte bulunularak ''Van'ın Geleceği'' sempozyumunda sunulması planlanan bildiri için Van iline ilişkin özel güvenlik sektörünün sayısal verileri talep edilmiştir. Bahse konu talebe ilişkin ilgili kurum 13/10/2022 tarih ve E-33197401 -63241-2022101211393088338 sayılı yazı ile cevap vererek ilgili verileri paylaşmıştır. Bahse konu sayısal verilere göre;

Van ili geneli sertifikalı özel güvenlik sayısı (son 5 yıllık)	9613
Van ili geneli faal çalışan özel güvenlik sayısı	1952
Van ili geneli kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan özel güvenlik sayısı	1627
Van ili geneli özel sektörde çalışan özel güvenli sayısı	325
Van ili geneli faal özel güvenlik eğitim kurum sayısı	4

Van İl Emniyet Müdürlüğü'nden alınan sayısal veriler incelendiğinde son beş yılda alınan özel güvenlik sertifika sayısına oran ile istihdam edilen personel arasında büyük bir fark olduğu görülmektedir. Eldeki verilerden anlaşılacağı üzere; faal olarak çalışan özel güvenlik sayısının yaklaşık olarak %83'ünün kamu kurum ve kuruluşlarında çalıştığı çok az bir oranın özel sektörde çalıştığı dikkat çekmektedir. Son beş yılda özel güvenlik sertifikası alanlar ile kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan

özel güvenlik personelinin yüzdesel oranına bakıldığında bu oranın da %16.92'dir. Yine son beş yılda özel güvenlik sertifikası alan kişi sayısı ile özel sektörde çalışan özel güvenlik sayısı oranlandığında bu oran sadece %3,38 olarak ortaya çıkmaktadır.

Verilerden anlaşılacağı üzere; Van ili genelinde özel güvenlik istihdam sayısının yeterli olmadığı, özellikle özel sektörde çalışan özel güvenlik sayısının çok az olduğu ifade edilebilir. Van ili genelinde faal durumda olan özel güvenlik eğitim kurum sayısı ise dört adettir. Ancak veriler dışında, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Van Güvenlik Meslek Yüksekokulu'nda özel güvenlik alanında örgün eğitim veren iki yılık bir okulun olduğunu da belirmekte fayda vardır. Esasında örgün olarak bu alanda iki yıllık eğitim veren bir Meslek Yüksekokulu'nun şehirde bulunması alana güç katabileceği öne sürülebilir. Zira alanda yetişmiş personelin varlığı güçlü bir yan olmakla beraber buradan mezun olanların şehirde kolayca iş bulabilmesi hem istihdam açısından önem az etmekte hem de şehre ve üniversiteye katkı sağlayacaktır.

Van ili genelinde özel güvenlik sertifikalı kişi sayısı göz önünde bulundurulduğunda; istihdamın artmasına, kolluğun daha fazla görünür olmasına, vatandaşın kendini daha fazla güvende hissetmesine, genel kolluğun daha aktif suç önleme faaliyetlerinde bulunmasına katkı sunacaktır. Özellikle hukuki mevzuat çerçevesine genel kolluk yerine özel güvenlik kolluğunun istihdam edilmesi, genel kolluğun esas amacına hizmet etmesine yani önleyici kolluk faaliyetlerine daha fazla personel ayırmasına yardımcı olacaktır. Bunun sonucu olarak ise; suç işlenmesinin önüne geçilmesine, vatandaşın daha rahat huzurlu ve güvenli bir ortamda hayatını idame etmesine katkı sunacaktır. Genel kolluk görevlilerinin yanında özel güvenlik kolluğunun istihdamının artırılması, genel güvenliğe daha fazla katkı sağlayacağı ve güçlendireceği ifade edilebilir.

4. Sonuç ve Öneriler

Toplumun, güvenli bir şekilde işleyebilmesi için birtakım tedbirlere ihtiyaç vardır. Devlet, aldığı tedbirler ile zor kullanma aygıtı olan kolluk aracılığı ile güven ortamını sağlamaya çalışmaktadır. Bu çerçevede, güven ortamının tesis edilmesi, tesis edilen güvenli ortamın devamının sağlanması, güvenliği tehdit edebilecek suç ve suç işlenme potansiyelinin olabildiğince aza indirgenmesi faaliyetlerini kapsayan suç önleme yaklaşımları bulunmaktadır. Suç önleme faaliyeti kapsamında, kolluğun görünür olması, suç işleme oranının düşmesine katkı sağlamaktadır. Kolluk, suç önleme faaliyetleri ile genel hayatı tehdit edebilecek güvensiz ortamların oluşmasına mâni olmaktadır.

Türkiye'de kamu güvenliğini tamamlayıcı mahiyette görev yapmakta olan özel güvenlik kolluğu, günümüzde polis sayısından daha fazla özel güvenlik görevlisine sahip hale gelmiştir. Van ili genelinde durumun böyle olduğu görülmektedir. Ancak Van ili genelinde sadece son beş yılda sertifika alan kişi sayısı ile toplamda çalışan kişi sayısına bakıldığında arada önemli bir fark olduğu görülmektedir. Genel kolluğun yanında özel kolluk görevi ifa eden özel güvenlik kolluğunun bu denli büyümesi ve birçok alanda hizmet vermesi güvenliğin dönüşümü açısından önemlidir. Türkiye'de çoklu güvenlik sistemi çatısı altında özel güvenlik kolluğunun da bulunduğu ifade etmek mümkündür. Bu çoklu güvenlik sisteminde kapsamında Van ili genelinde istihdam edilen özel güvenlik personelinin yetersiz olduğu görülmektedir. Güvenliğin değişimi ve dönüşümü hem istihdam açısından hem de daha güvenli bir şehir olması açısından önem arz etmektedir. Bunu yanı sıra suç işlenmesinin önlenmesi, genel kolluğun daha fazla görünür olması, kolluğun asli görevlerini yerine getirmesi amacı ile özel güvenlik personelinin istihdamın artırılmasının yerinde olacağı değerlendirilmektedir.

Türkiye'de özel güvenlik personeli artık daha profesyonel hizmet vermeye başlamış özel sektörün yanında birçok ilde adliye saraylarında, farklı kamu kurum ve kuruluşlarında hizmet verdikleri de görülmektedir. Bu bağlamda Van ilinde de yeteri sayıda bulunan özel güvenlik personelinden istifade edilmesinin genel güvenliğe, şehre fayda sağlayacağı değerlendirilmektedir. Son olarak, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi çatısı altından bulunan Van Güvenlik Meslek Yüksekokulunda alana ilişiklin Özel Güvenlik ve Koruma Programı bulunmaktadır. Bahse konu okulun, gerek genel kamu güvenliğine katkısı

açısından gerekse de bu alanda iki yıllık bir eğitim alan gençlere istihdam yaratması açısından kente ve kent güvenliğine önemli bir katkı vereceği düşünülmekte ve bir fırsat olduğu değerlendirilmektedir.

Kaynaklar

Ağır, B. S. (2015). Güvenlik kavramını yeniden düşünmek: küreselleşme, kimlik ve değişen güvenlik anlayışı. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 11(22), 97-130.

Aydın, A. H. (2014). Suç önlemenin önemi ve etkisi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(3), 82-84.

Bilgin, P. (2010). Güvenlik çalışmalarında yeni açılımlar: yeni güvenlik çalışmaları. *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 14, 69-96.

Dempsey, J. S. (2010). Introduction to private security. *Belmont: Cengage Learning Sciens*, 5(18), 69-85.

Erbuğa, G. S. (2020). Durumsal suç önleme yaklaşımı çerçevesinde beyaz yakalı suçların önlenmesi. *İzmir İktisat Dergisi,* 35(3), 593-609.

Gözler, K. (2009). *İdare Hukuku*, Bursa: Ekin Kitapevi.

Kakalik J., Wildhorn S. (1971). *The Rand Report.* Santa Monica: Rand Corporation.

Kıratlı, M. (1973). *Koruyucu İdari Hizmetleri.* Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.

Kızmaz, Z. (2019). Suç nasıl önlenebilir? Bütüncül bir model gereksinimi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 46, 285-307.

Mil, H. İ. (2014). Türkiye'de özel güvenlik sistemi ve yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(01), 117-134.

Özay, İlhan. (1980). İdari kolluk eylemlerinde amaç. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 45(1-4), 315-319.

Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik. (27 Ekim 2004). *T.C. Resmî Gazete,* (Sayı: 25606). Erişim Adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat

Özgür, E. (2019). *Devlet, güvenlik ve kolluk ilişkisi bağlamında jandarma personel yönetimi* (doktora tezi, basılmamış). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Sancak, K. (2013). Güvenlik kavramı etrafındaki tartışmalar ve uluslararası güvenliğin dönüşümü. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (9), 124-134.

Shearing, C. (1995). *Reinventing Policing: Policing as Governance*. Tendenzen: Routledge.

Weber, M. (1995). *Toplumsal ve Ekonomik Örgütlenme Kuramı*, (Çev. Özer Özkankaya). Ankara, İmge Kitabevi.

Yenisey, F., Nuhoğlu, A., Güzel, İ. (2004). *Ceza Muhakemesi Hukuku*, İstanbul: Nergis Yayıncılık.